

УДК 316.35

Микитюк В.М.,

Волкова І.М., к.е.н., доцент

Житомирський національний агроекологічний університет

ІДЕНТИФІКАЦІЯ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ СКОТАРСТВА

Ідентифіковано сучасні проблеми розвитку галузі скотарства. Запропоновано класифікувати дані проблеми на технологічні, ринкові, фінансово-економічні, проблеми державного регулювання галузі.

Ключові слова: скотарство, галузь, проблеми розвитку.

Mukutyk V, Volkova I.

IDENTIFICATION OF MODERN PROBLEMS OF HUMAN HUSBANDRY

The modern problems of development of industry of the cattle breeding are identified. It is suggested to classify these problems on technological, market, financial and economic, problems of government control of industry.

Key words: cattle breeding, industry, problems of development.

Микитюк В.М., Волкова І.М.

ИДЕНТИФИКАЦИЯ СОВРЕМЕННЫХ ПРОБЛЕМ РАЗВИТИЯ ОТРАСЛИ СКОТОВОДСТВА

Идентифицированы современные проблемы развития отрасли скотоводства. Предложено классифицировать данные проблемы на технологические, рыночные, финансово-экономические, проблемы государственного регулирования отрасли.

Ключевые слова: скотоводство, отрасль, проблемы развития.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Галузь скотарства в Україні нині переживає радикальні структурні зміни, які в майбутньому позитивно впливатимуть на економічні показники її розвитку, ринки м'ясо-молочної продукції, а також сільські території. Зростання попиту на світовому продовольчому ринку, підвищення цін на продукти харчування, розвиток біо- та інформаційних технологій створюють об'єктивні передумови підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції галузі скотарства не лише на внутрішньому, а й на світовому ринках. Відтак, необхідність ідентифікації проблем галузі

актуалізується наразі з огляду на необхідність подолання кризових явищ, що супроводжують сучасний етап розвитку скотарства.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Теоретико-методологічні проблеми розвитку тваринництва й, в т. ч. галузі скотарства, розглядаються у працях П.С.Березівського, С.В.Васильчака, Ю.Е.Губені, Ю.Я.Лузана, П.Т.Саблука. Водночас недостатньо дослідженим залишається обґрунтування основних груп проблем, що супроводжують сучасний етап розвитку галузі скотарства.

Цілі статті. Метою написання статті є ідентифікація сучасних проблем розвитку галузі скотарства. Теоретичною і методологічною основою даного дослідження є системний підхід до вивчення економічних явищ, теоретичні розробки вітчизняних і зарубіжних вчених.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Скотарство є провідною галуззю тваринництва з огляду на те, що вона забезпечує виробництво 99% молока і близько 50% м'яса – головних продуктів харчування тваринницького походження населення. Відтак питання зростання обсягів виробництва якісної продукції скотарства щороку набуває все більшої актуальності.

З огляду на важливість виявлення сучасних проблем функціонування підприємств галузі скотарства з метою подальшої розробки та обґрунтування пропозицій щодо їх розв'язання розглянемо зазначені проблеми.

Особливо гостро нині постають технологічні проблеми галузі скотарства, з-поміж яких особливо значущими є умови утримання худоби, забезпеченість підприємств кормами, організація племінної роботи, проведення ветеринарних заходів, а також здійснення оцінювання якості м'ясо-молочної сировини (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація технологічних проблем галузі скотарства

1	2
Умови утримання худоби	1. Невідповідність тваринницьких приміщень зоотехнічним та санітарно-гігієнічним нормам 2. Застосування переважно прив'язного способу утримання худоби
Ступінь забезпеченості підприємств кормами	1. Високі витрати кормових одиниць на виробництво 1 кг молока 2. Недотримання кормових раціонів, в т. ч. їх збалансованості за перетравним протеїном

Продовження табл. 1

Організація племінної роботи	1. Низька питома вага спеціалізованих підприємств, що здійснюють племінну роботу 2. Недотримання науково обґрунтованого породного складу стада ВРХ
Проведення ветеринарних заходів	1. Неповнота та несвоечасність проведення профілактичних, протиепідемічних та лікувальних заходів 2. Недоступність ветеринарних послуг значній частині сільгосптоваровиробників
Оцінка якості м'ясо-молочної сировини	1. Відсутність чіткої системи контролю за стадіями виробного циклу на підприємствах 2. Неможливість сертифікації виробництва згідно стандартів якості

Низький рівень техніко-технологічного забезпечення морально застарілі засоби виробництва на фермах, що обумовлює високу енергоємність виробництва одиниці продукції молочного скотарства та її собівартість. Оскільки в структурі собівартості м'яса комбікорми та витрати на енергоносії становлять 70–80%, стрімко зростає собівартість продукції [1, с. 139].

Основним стратегічним питанням розвитку галузі в перспективі залишається неухильне підвищення продуктивності молочного стада. Молочна продуктивність корів залежить від таких складових, як спадковість і навколишнє природне середовище.

Низька молочна продуктивність корів обумовлена передусім хворобами, яловістю корів, недоліками в організації виробництва та селекційно-племінній справі, недостатнім рівнем годівлі, в результаті чого корми використовуються головним чином на підтримку життєдіяльності поголів'я, а не на формування молока. Рівень годівлі корів постійно погіршується. Для отримання надоїв на рівні генетичного потенціалу корів необхідно згодовувати не менше 35–40 ц.к.од. на одну умовну голову великої рогатої худоби. Ринкові умови як сукупність чинників макросередовища функціонування сільськогосподарських товаровиробників створює низку проблем функціонування галузі скотарства (табл. 2). Зміна структури внутрішнього ринку м'яса призводить до щорічного скорочення обсягів виробництва яловичини і телятини.

Основними передумовами збільшення обсягів виробництва м'яса птиці є незначна тривалість операційного циклу і висока швидкість обігу капіталу, порівняно висока рентабельність, а також витрати комбікормів на одиницю продукції, зокрема, для розведення корів необхідно близько 8 кг комбікорму на кожен кілограм м'яса, тоді як для отримання одного

кілограму курятини – всього лише 2 кг [1, с. 140].

Таблиця 2

Ринкові проблеми розвитку галузі скотарства

Рівень продовольчої безпеки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нерівномірність забезпечення переробних підприємств сировиною 2. Значна питома вага імпортованих молочних продуктів в структурі споживання населенням України 3. Зростання обсягів імпортованої молочної продукції
Ринкова трансформація галузі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низка питома вага великих скотарських господарств 2. Виробництво м'ясо-молочної сировини переважно ОСГ 3. Незначна кількість господарств, що здійснюють первинну обробку сировини
Попит та споживання м'ясо-молочної продукції	<ol style="list-style-type: none"> 1. Невідповідність рівня споживання м'ясо-молочної продукції науково обґрунтованим нормам 2. Зростання попиту на м'ясну продукцію інших галузей, зокрема, птахівництва
Конкуренто-спроможність м'ясо-молочної продукції	<ol style="list-style-type: none"> 1. Невисока якість сировини 2. Відсутність у переважній більшості сільськогосподарських підприємств налагодженої збутової мережі 3. Відсутність гнучкої цінової політики

Поряд із зазначеними чинниками необхідно виділити і сприятливу кон'юнктуру внутрішнього ринку, що проявляється у щорічному зростанні попиту на м'ясо птиці з огляду на його невисоку порівно із яловичиною і свининою реалізаційною ціною. До фінансово-економічних проблем галузі скотарства відносяться економічна ефективність господарювання підприємств, можливість здійснення ними розширеного відтворення, а також ефективність мотивації праці на підприємстві (табл. 3).

Таблиця 3

Основні фінансово-економічні проблеми галузі скотарства

1	2
Економічна ефективність господарювання підприємств галузі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Скорочення обсягів виробництва м'ясо-молочної сировини 2. Невисокий рівень рентабельності виробництва та реалізації продукції 3. Висока питома вага збиткових підприємств
Можливість здійснення розширеного відтворення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низький рівень активів, сформованих за рахунок позичених коштів 2. Обмеженість і недостатність власних джерел формування оборотних засобів 3. Недоступність банківського кредитування

Ефективність мотивації праці на підприємствах	<ol style="list-style-type: none"> 1. Висока питома вага натуральної форми оплати праці 2. Значні суми заборгованостей щодо оплати праці 3. Факти розкрадання продукції
---	--

За сучасних умов ринок не може ефективно функціонувати як виключно саморегулююча система. Важливим є застосування механізмів держаного регулювання діяльності суб'єктів галузі скотарства, адекватним принципам ринкової економіки. З огляду на це, актуального значення набувають проблеми, безпосередньо пов'язані з державним регулювання функціонування галузі скотарства (табл. 4). Вагомий вплив на поглиблення кризових явищ у галузі скотарства справляє відсутність вигідної для товаровиробника кредитної політики, спрямованої на оновлення основних засобів виробництва [2, с. 14].

Таблиця 4

Проблеми державного регулювання галузі

Фінансові методи регулювання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Недосконала система державного відшкодування ПДВ від реалізації м'ясо-молочної продукції 2. Відсутність обґрунтованої системи фінансування сільськогосподарських товаровиробників щодо розширення чисельності стада власної ВРХ 3. Низька питома вага державних субсидій щодо сплати процентів за банківські кредити
Адміністративні методи регулювання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низька активність розробки та запровадження регіональних програм розвитку підприємств галузі скотарства 2. Непослідовна політика у сфері стандартизації та сертифікації м'ясо-молочної продукції 3. Невідповідність діючої системи штрафів рівню порушень та зловживань

Недосконалий механізм оподаткування, зокрема повернення ПДВ, є характерною для сучасного етапу проблемою розвитку галузі скотарства. Після того, як м'ясо та молокопереробні підприємства, які раніше залишали ПДВ та спрямовували дані кошти на підвищення закупівельних цін, почали передавати зазначені суми до державного бюджету, дотації виробникам м'яса та молока припинили надавати.

Висновки. Отже, сучасний стан функціонування галузі скотарства характеризується низкою проблем. Найбільш гостро постають такі негативні тенденції, як зміна традиційної структури ринку м'яса в Україні, зокрема зменшення обсягів виробництва яловичини; зростання

доступності за ціною для споживачів м'яса птиці та зменшення – яловичини і телятини; щорічне зменшення обсягів споживання м'яса ВРХ.

1. Гордєєва І.В. Україна в СОТ – наслідки для ринку м'яса / І.В.Гордєєва // Вісник СНАУ. – 2011. – №6/1 (48). – С. 139–142.
2. Саблук П.Т. Основні напрями удосконалення державної аграрної політики в Україні / П.Т.Саблук, Ю.А.Лузан // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 3–16.